

Waarom gaat het met de

Tekst: Na vijftientig jaren werken aan het behoud van dagvlinders, kan De Vlinderstichting nog allerm minst achteroverleunen. Zowel de Rode Lijst als het Landelijk Meetnet Vlinders laat ons zien dat tweederde van onze dagvlinders achteruitgaan, veel daarvan zelfs sterk. Maar waarom is dat zo? En wat doet De Vlinderstichting daaraan?

Chris van Swaay
De Vlinderstichting

Kais Velling

Door steeds meer beheerders wordt aan bosrandbeheer gedaan.

De oorzaken en oplossingen verschillen van soort tot soort en gebied tot gebied. Toch zijn er wel een paar hoofdlijnen aan te geven:

- Agrarisch gebied: intensief boerenland is eigenlijk voor 99% steriel en dood. Maïsakkers en kuilgras: geen vlinder kan er overleven. Alleen bij een paar (biologische) boeren, een enkele extensieve akkerrand en wat wegbermen kunnen enkele algemene soorten het uithouden. Alle specialisten zijn er weg.

Why do butterflies keep declining, and what can we do about it?

In spite of 25 years of Dutch Butterfly Conservation, butterflies keep declining. What are the reasons and what can we do? Agricultural areas are used so intensely that no butterflies can survive. There is not much we can do. In and around towns and villages, the situation is better. There is more and more attention for ecological management. But our work here is still needed, as a change in local government can mean change in policy. In nature reserves, because management has not enough finances to take proper care of all the specialists, they are under pressure. However, we expect the generalists will survive. Most woodland edges are still not good butterfly habitat. Although management is improving, we certainly need to continue doing our work here.

- Stedelijk gebied: dit is natuurlijk grotendeels bebouwd. Toch kunnen vlinders overleven in overhoekjes en ecologisch beheerde parken. Geen bijzonderheden, maar bruin blauwtjes en bruin zandoogjes weten het er nog enigszins vol te houden.
- Natuurgebied: daar denken we allemaal aan bij vlinders. Toch is de werkelijkheid anders. Veel natuurgebieden lijden onder verdroging en ze liggen versnipperd in het agrarisch gebied. De beheerders moeten rekening houden met een veelheid aan argumenten, waarvan de financiële niet de minst belangrijke zijn. Dit leidt vaak tot grootschalig beheer, waarbij de 'grootste gemene deler' ertoe leidt dat enkele vrij gewone soorten zich handhaven (bijvoorbeeld het bruin zandoogje), terwijl de specialisten die een speciaal en aangepast beheer nodig hebben, een voor een verdwijnen. Overigens zijn er ook successen en beheerders die zich enorm inspinnen voor de vlinders (zie het artikel over 2007), maar de grote lijn is helaas nog altijd anders.
- Bos: het grootste deel van onze bossen is vrij jong en ligt op arme zandgrond. Van de paden en randen heeft 95% geen bloemrijke mantel en zoom. De oude, rijke hakhoutbossen zijn praktisch verdwenen. Weinig ruimte voor vlinders dus. Wel wordt er door steeds meer beheerders aan bosrandbeheer gedaan. Hartstikke goed, maar zelfs bij een verdubbeling of verviervoudiging is nog het overgrote deel van de bosranden ongeschikt. Maar hier lijken we op de goede weg die we zeker moeten vervolgen.

Hier overheen mag u een sausje gooien van stikstofdepositie (weliswaar flink verminderd, maar nog altijd teveel en dus leidend tot vermessing en verzuuring) en de grootschalige verdroging van ons landschap, en u heeft de grootste problemen te pakken.

Wat kunnen we eraan doen?

- **Agrarisch gebied: opgeven.** Natuurlijk blijven we ons inzetten voor bermbeheer, agrarisch natuurbeheer etc., maar dat is een druppel op een gloeiende plaat. Vrijwel in ons hele land wordt intensief geboerd en daar is geen overlevingskans voor vlinders. Zeker voor de specialisten is het er einde verhaal.
- **Stedelijk gebied: zo doorgaan.** We blijven gemeenten bewegen om ecologisch beheer toe te passen en het dan ook vooral vol te houden. Helaas betekenen nieuwe verkiezingen ook vaak weer nieuwe wethouders die soms niets moeten hebben van die 'rotzooi'.
- **Natuurgebieden: aandacht voor specialisten.** Het grootschalig beheer is funest voor vlinders. De gewone soorten als bruin zandoogje houden het er wel mee uit (of nemen zelfs toe), maar onze specialis-

vlinders toch zo slecht?

Henk Bosma

De zilveren maan is een van de soorten die het steeds moeilijker krijgen.

ten niet. De grootste zeldzaamheden kunnen we met veel zorg behouden (bv. grote vuurvlieder en pimperlblauwtje): allemaal ongelofelijk belangrijk en nodig, want zonder extra aandacht zouden ze allang weg

zijn. Maar hoeveel zilveren manen zag u afgelopen jaar nog? Die soorten krijgen het steeds moeilijker, totdat er straks van al die soorten nog maar één populatie over is (die we alleen met veel zorg instand kunnen houden).

- **Bos: volhouden.** Weliswaar zijn nog veel bosranden ongeschikt, maar het aantal kilometers goede bosranden is al enorm gegroeid. Daarmee moeten we doorgaan, totdat er volop ruimte is voor bijvoorbeeld de kleine ijsvogelvlieder.

Het terugdringen van de stikstofdepositie moet worden voortgezet: we zijn op de goede weg, maar we zijn er nog niet. Ondanks alles valt er nog steeds meer uit de lucht dan de vegetatie kan hebben. Ook de verdroging zal niet zomaar stoppen. Daarvoor zijn de intensieve agrarische bedrijven te groot en alom aanwezig.

In het volgende artikel gaan we wat meer in op de achteruitgang bij enkele soorten.

2007 weer een slecht vlinderjaar

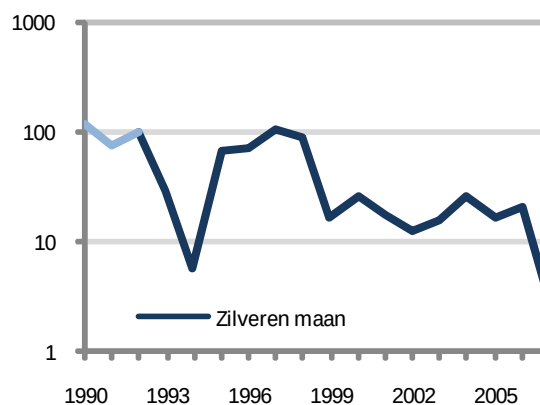
Jaar op jaar berichten we over de voordurende achteruitgang bij de vlinders. Helaas heeft 2007 deze trend niet gebroken. Het Landelijk Meetnet Vlinders laat zien dat de situatie dramatisch is.

Om te beginnen wat overzichtcijfers: tegenover dertig soorten met een significante achteruitgang staan twaalf soorten die vooruitgaan en acht soorten die stabiel zijn gebleven sinds 1992. Toch is dit nog maar het halve verhaal. De mate van achteruitgang is namelijk voor veel soorten onderhand echt dramatisch. Kijk maar eens naar de voorbeelden in figuur 1 en 2: wie nog zilveren manen wil zien moet echt opschieten, want zelfs in bolwerken als de Wieden en Weerribben liggen de aantallen nu nog maar op een fractie van die uit begin jaren negentig. En hetzelfde geldt voor de bosparemoervlieder. En zo kunnen we zo nog een hele rij opnoemen, waarvan de kleine heivlieder wel het meest acuut bedreigd is. Er werd nog maar één vlinder op een route gezien. Natuurlijk waren er nog wat meer vlinders, maar dit geeft wel aan hoe het er nu voorstaat. Ook bij voormalig 'gewone' soorten

is de situatie niet veel beter. Kijk maar eens naar figuur 3, de citroenvlieder. Toch een soort waar je je een paar jaar geleden geen zorgen over gemaakt zou hebben.

Waardoor het komt, is inmiddels al vaak beschreven en wat we er tegen kunnen doen ook (zie onder andere de atlas 'Dagvlinders van Nederland', de Rode Lijst en het artikel hiervóór), maar halen al onze acties wel voldoende

*Tekst:
Chris van Swaay
De Vlinderstichting*

Figuur 1: de zilveren maan.

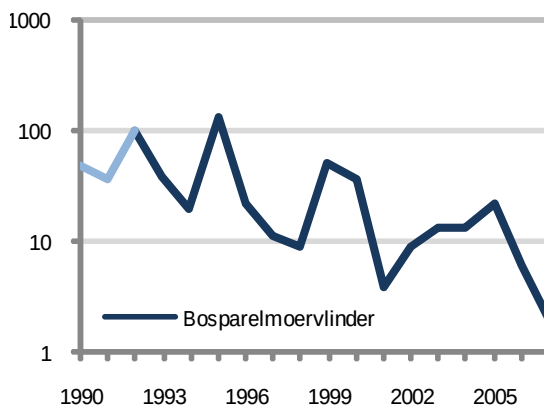

Chris van Swaay

uiteindelijk nog in een of twee populaties houden (net als het pimpernelblauwtje). En dat vinden we toch echt onvoldoende. De Vlinderstichting zal dan ook bij beleidsmakers en beheerders blijven ijveren voor maatwerk en extra inspanningen voor onze vlinders. Zodat we meer dan die ene populatie van de zilveren maan overhouden.

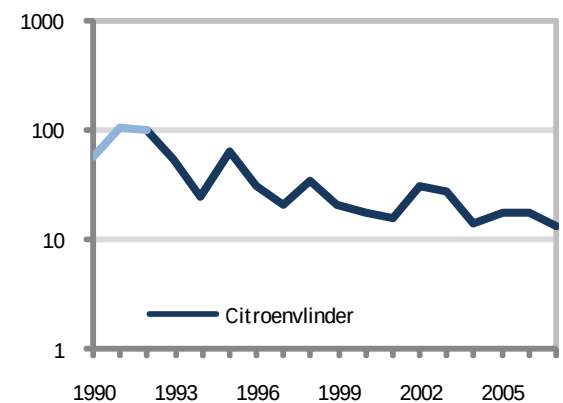
Betekent dit nu dat vlinders verdwijnen uit ons land? Ja en nee. Eerst het goede nieuws: er zullen altijd vlinders blijven, al was het maar omdat ze vanuit omringende landen naar ons toe zwerven. En ook in natuurgebieden zullen de (voormalige) gewone vlinders zich wel kunnen handhaven. Aan de zeldzaamste specialisten wordt extra aandacht besteed en de laatste grote vuurvlinders en pimpernelblauwtjes worden met zorg omringd. Dat heeft ook tot mooie successen geleid. Het is wel balanceren op de rand van de afgrond: één foutje en we zijn ze kwijt.

De bosparelmoevlinder is schrikbarend achteruitgegaan.

Figuur 3: de citroenvlinder.

uit? Wel voor de hele zeldzame (die we met zorg omringen), en ook de aandacht voor bosrandbeheer en stedelijk gebied werkt positief op de heel algemene. Maar de tussengroep komt steeds meer in de knel. Ze komen nog teveel voor om iedere populatie te begeleiden en samen met de beheerders extra zorg op iedere plek te geven. Maar ze verliezen populatie na populatie, en glijden langzaam af richting 'nog maar een paar populaties over'. Zilveren maan en bosparelmoevlinder zijn daarvan goede voorbeelden. Grootschalig gebiedenbeleid en beheer gericht op de 'grootste gemene deler' volstaan overduidelijk niet voor deze soorten. Daarvoor zijn ze al te specialistisch. Alleen met een op maat gesneden soortenbeleid kunnen ze gered worden voor de toekomst. Anders gaan ze de rode vuurvlinders en moerasparelmoevlinders achterna. Maar misschien kunnen we ze

Figuur 3: de bosparelmoevlinder.

Henk Bosma

Ook over de citroenvlinder moeten we ons zorgen maken.

Ook komt er in het stedelijk gebied steeds meer ruimte voor vlinders en sommige soorten (als bont en bruin zandoogje) zullen daar zeker van profiteren. Maar slecht nieuws is er ook: van bijna alle soorten komen er steeds minder vlinders en we zullen steeds meer moeite moeten doen om op een zondagmiddagwandeling leuke soorten te zien.

Deze resultaten tonen aan hoe belangrijk het werk van de waarnemers in het Landelijk Meetnet Vlinders is. Dankzij hun inspanningen weten we wat er aan de hand is. Daarvoor verdienen de tellers een groot respect. Wilt u ook meedoen en uw steentje bijdragen: neem dan contact op met De Vlinderstichting via telefoon of e-mail. ●

2007: another bad year for butterflies

Although many butterflies have been on the decline since the start of the Dutch Butterfly Monitoring Scheme in 1990, the already worrying situation seems to have taken a dramatic turn for the worse in 2007. Even widespread species such as *G. rhamni*, are seen less and less. Specialists, such as *B. selene* and *M. athalia*, are losing population after population. With much effort we have been able to maintain the remaining populations of *M. teleius* and *L. dispar*. However, Dutch Butterfly Conservation aims to achieve more than just keeping the last remaining populations from dying out.